

رابطه فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی

موفقیت تحصیلی در دانش آموزان

محبوبه سلیمان پور عمران^۱، بهرنگ اسماعیلی شاد^۲، فاطمه مرتضوی کیاسری^۳، مهدی علی آبادی^۴

چکیده

هدف از پژوهش، تبیین رابطه فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی موفقیت تحصیلی در دانش آموزان بود. پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش آن، توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل کلیه ۲۷۸۱ دانش آموزان پسر دوره متوسطه دوم شهر شیروان می باشد. ۳۳۸ دانش آموز بر اساس جدول کرجسی-مورگان با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی انتخاب شدند. جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه فرهنگ مدرسه (الساندرو و ساد، ۱۹۹۷)، پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه (بری، بتی، وات، ۲۰۰۴) و پرسشنامه موفقیت تحصیلی (ولز، ۲۰۱۰) استفاده شد. داده ها با نرم افزار Spss 21 و لیزرل ۸/۸ تحلیل شدند. یافته ها نشان داد رابطه معناداری بین فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه و موفقیت تحصیلی وجود دارد. با توجه به ضریب تعیین ۲۷٪ از واریانس متغیر احساس تعلق به مدرسه و ۲۴ درصد از واریانس متغیر موفقیت تحصیلی دانش آموزان به وسیله متغیر فرهنگ مدرسه پیش بینی می شود.

کلید واژه ها: فرهنگ مدرسه، احساس تعلق به مدرسه، موفقیت تحصیلی.

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران
m.pouromran@gmail.com
۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)
esmaeili@bojnourdiau.ac.ir
۳. کارشناس تربیت شنوایی کودکان با نیازهای ویژه
fatemehmortazavi@gmail.com
۴. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران
mehdi.aliabadi88@yahoo.com

مقدمه

بیشترین یادگیری کودکان از طریق آموزش رسمی در مدارس اتفاق می‌افتد و سیستم‌های اثربخش مدارس نیازمند ترکیب صحیحی از منابع و تسهیلات آموزشی مناسب، جهت‌گیری اخلاقی جو مدرسه و دانش‌آموزانی که آماده یادگیری هستند، می‌باشند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۲۵). از آنجایی که دانش‌آموزان وقت زیادی را در مدرسه می‌گذرانند و فرصت زیادی برای تعامل با معلمان و دانش‌آموزان دارند، حس تعلق به مدرسه^۱ زمینه مناسبی را برای یادگیری و سلامت دانش‌آموزان ایجاد می‌کند (واز^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). در ادبیات علمی، تعلق به مدرسه با عنوان‌های دیگری همچون تعهد به مدرسه^۳، پیوند با مدرسه^۴ و دل‌بستگی به مدرسه^۵ توصیف شده است (چاپمن و همکاران^۶، ۲۰۱۱)؛ که اثرات متعددی بر جنبه‌های شخصی و تحصیلی دانش‌آموزان دارد (روفی^۷، ۲۰۱۱).

تعلق به مدرسه عبارت است از اینکه دانش‌آموزان چه احساسی نسبت به مدرسه خود دارند و تعلق که با همسالان، معلمان و کادر آموزشی مدرسه برقرار می‌کنند چگونه است (یون و همکاران^۸، ۲۰۱۲)؛ همچنین حس تعلق به مدرسه را به عنوان احساس پذیرش، احترام و حمایت محیط مدرسه از دانش‌آموز بیان می‌کنند (ابوالقاسمی نجف آبادی و همکاران، ۱۳۹۳). گودنو^۹ (۱۹۹۳) حس تعلق در محیط‌های آموزشی را به عنوان حس مورد پذیرش واقع شدن، ارزشمند شمرده شدن و مورد تشویق قرار گرفتن توسط دیگران (معلمان و همسالان) در محیط کلاس درس و حس یک قسمت مهم از زندگی و فعالیت کلاسی، تعریف می‌کند.

مک‌نلی و همکاران (۲۰۰۲) مهم‌ترین عناصر تعلق را عبارت از ارتباط مؤثر افراد با اعضای جامعه مدرسه، میزان تعلق افراد به اهداف جمعی و شمول یا میزان دخالت اعضا در فعالیت‌های اجتماعی می‌دانند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که حس تعلق با نتایج تحصیلی ارتباط مثبت دارد

1 .Belongingness (connectedness) at school

2 .Vaz

3 school engagement

4 school bonding

5 school attachment

6 Chapman et al

7 Roffy

8 Yuen et al

9 . Goodenow

(احمدی و همکاران، ۱۳۹۷؛ اسلاتن^۱ و همکاران، ۲۰۱۶؛ لم^۲ و همکاران، ۲۰۱۵؛ واترز^۳ و رانیونز، ۲۰۰۹؛ بلوم^۴، ۲۰۰۵؛ روزر^۵ و همکاران، ۱۹۹۶).

امروزه این ایده که شکست دانش آموز به دلیل ضعف های فردی است، جای خود را به ایده شکست مدرسه داده است. این شکست مدارس در فراهم کردن آموزش مناسب برای نیازهای متفاوت است که منجر به شکست دانش آموز می شود (فوبرت^۶، ۲۰۱۲). فیلد^۷ و همکاران (۲۰۰۷) شکست مدرسه را به عنوان ناتوانی مدرسه در فراهم کردن محیط یادگیری مناسب برای دانش آموزان در جهت به دست آوردن نتایج فراخور توانایی و تلاش آنها تعریف می کند. بنابراین فضای فرهنگی مدارس می تواند به عنوان یکی از عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی و تعلق به مدرسه در نظر گرفته شود. نتایج پژوهشها از رابطه فرهنگ مدرسه و موفقیت و پیشرفت تحصیلی حمایت می کنند (میرزمانی بافقی، ۱۳۹۵؛ امانی ساری بگلو و همکاران، ۱۳۹۳؛ هاشمی نصرت آباد، ۱۳۹۳؛ روئینی ثانی، ۱۳۹۲). احساس تعلق به مدرسه را می توان به عنوان یک ابزار پایا و معتبر در موقعیتهای آموزشی و پژوهشی بکار برد (مکیان و کلاتر کوشه، ۱۳۹۴: ۱۱۹). در تحقیقی که یون^۸ و همکاران (۲۰۱۲) بر روی دانش آموزان چینی انجام دادند، از آنها خواسته شد به عواملی که بر میزان احساس تعلقشان به مدرسه تاثیر دارد، اشاره کنند. این دانش آموزان به مواردی همچون حمایت معلم، نوع روابط با همسالان، قوانین انضباطی مدرسه و فراهم بودن فرصتها برای رشد توانایی ها و استعدادهايشان اشاره کردند. همه ی این موارد ناظر بر نقش فرهنگ مدرسه بر عملکرد تحصیلی می باشد.

فرهنگ مدرسه، نظامی از هنجارها، معانی و ارزش هایی است که بین اعضای یک مدرسه اعم از دانش آموزان، معلمان و سایر کارکنان مشترک می باشد (صادقی و همکاران، ۲۰۱۳). ویژگی اساسی فرهنگ، پایداری بسیار بالای آن است به طوری که در مقابل تأثیرات وارده از محیط،

-
- 1 .Slaten
 - 2 .Lam
 - 3 .Waters
 - 4 .Blum
 - 5 .Roeser
 - 6.Faubert
 - 7 .Field
 - 8 .Yuen

بسیار مقاوم بوده و به ندرت تغییر می‌یابد. این ویژگی باعث می‌شود فرهنگ، اثر نیرومند، دامنه‌دار و تا حدی یکسان بر گروه‌های مختلفی از دانش‌آموزان که به یک مدرسه وارد می‌شوند، بگذارد (هافستد و همکاران^۱، ۲۰۱۰). فرهنگ مدرسه می‌تواند با نیاز به خودمختاری، شایستگی و ارتباط دانش‌آموزان رابطه داشته باشد (ریو^۲، ۱۹۹۹). وقتی سطح فرهنگ مدرسه‌ای بالا باشد، دانش‌آموزان آموزش خوبی دریافت کرده و مطالب مفیدی یاد می‌گیرند. آن‌ها می‌آموزند که مسئولیت‌پذیر بوده و از دیگران مراقبت کنند. در این مدارس به دانش‌آموزان فرصت تفکر در مورد مسائل دنیای واقعی داده می‌شود. همچنین آن‌ها در مدرسه امکانات و فرصت رسیدن به آینده‌ای خوب و دلخواه را دارند (الساندرو و ساد، ۱۹۹۷). این ویژگی‌ها باعث می‌شوند که دانش‌آموزان احساس شایستگی نموده و به این باور برسند که در مدرسه هر روز پیشرفت می‌کنند (فلاوندی و همکاران، ۱۳۹۲). فرهنگ مدرسه باید دارای ویژگی‌هایی باشد که بتواند ضمن ایجاد اشتراک در بین مفروضات بنیادی ارزش‌ها و هنجارهای کارکنان یک مدرسه، آن مدرسه را از سایر مدارس متمایز سازد. مدیران باید ابداع‌کنندگان کارکردهایی باشند که بتواند مدرسه را منحصر به فرد سازد (اگورلو^۳، ۲۰۰۹).

از آنجا که دوره متوسطه، دوره‌ای است همراه با آسیب‌پذیری بیشتر، چالش‌هایی درباره ارزشها، هنجارها، عزت نفس و نیاز قوی به حمایت و تایید. دانش‌آموزان با حس تعلق کمتر، بیشتر در معرض خطر پیوستن به گروه‌های خلافکار، اخراج از مدرسه و مصرف مواد مخدر هستند (شریفی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۲)؛ فقدان این حس منجر به ایجاد حج وسیعی از مشکلات رفتاری، عاطفی و تحصیلی می‌شود (مکیان و کلانتر کوشه، ۱۳۹۴: ۱۲۱). بر این اساس در پژوهش حاضر به بررسی احساس تعلق به مدرسه در پسران دوره دوم متوسطه می‌پردازد و پرسش اصلی تحقیق عبارت است از اینکه آیا بین فرهنگ مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی موفقیت تحصیلی رابطه وجود دارد؟

برخی پژوهش‌های انجام شده در رابطه با مولفه‌های پژوهش حاضر عبارتند از:

1 Hofstede et al

2 Reeve

3 Ugurlu

یافته‌های احمدی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد مؤلفه‌های جواخلاقی با حس تعلق به مدرسه ارتباط مستقیم و مثبت دارند. همچنین، مؤلفه‌های جو اخلاقی از طریق حس تعلق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی رابطه غیرمستقیم و مثبت دارند.

امیدی کرکانی و عصاره (۱۳۹۶) به این نتیجه دست یافتند که با میانجیگری خودپنداره تحصیلی، دو سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری دارای تاثیر مستقیم معنادار بر احساس تعلق به مدرسه هستند. میرزمانی بافقی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود بیان می‌دارند که فرهنگ مدرسه بر چگونگی یاددهی و چگونگی یادگیری دانش‌آموزان و چگونگی حمایت اولیا از برنامه‌های آموزشی و تربیتی مدرسه اثرگذار است.

آذرنیاد و همکاران (۱۳۹۴) به این نتیجه دست یافتند که خودکارآمدی تحصیلی رابطه مثبت با احساس تعلق به مدرسه دارد. در پژوهش اورنجن و شاطریان محمدی (۱۳۹۴) مشخص شد که بین احساس تعلق به مدرسه و درگیری تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.

یافته‌های هاشمی نصرت آباد و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند که هم متغیرهای فردی مانند نیازهای روان‌شناختی اساسی و هم متغیرهای زمینه‌ای مانند فرهنگ مدرسه، نقش مهمی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارند. نتایج تحقیق امانی ساری بگلو و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد کبر آورده شدن نیازهای روان‌شناختی اساسی نقش واسطه‌ای در ارتباط فرهنگ مدرسه با عملکرد تحصیلی دارد.

نتایج پژوهش حکیم زاده و همکاران (۱۳۹۳) نشان دهنده رابطه قوی بین مولفه‌های احساس تعلق به مدرسه با انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بود. روئینی ثانی (۱۳۹۲) در پایان نامه‌ی خود به این نتیجه دست یافت که از بین مولفه‌های فرهنگ مدرسه، صرفاً مولفه روابط همکاران پیش‌بینی کننده معنادار پیشرفت تحصیلی بود. یافته‌های عارفی و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد ابعاد فرهنگ مدرسه می‌توانند انگیزه‌ی پیشرفت دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند.

اسلاتن و همکاران (۲۰۱۶) و لم و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیق خود بیان می‌کنند که حس تعلق به مدرسه پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی و روانی است. ایتو^۱ (۲۰۱۱) بیان می‌دارد که حس تعلق به مدرسه با بهبود عملکرد تحصیلی، بروز رفتار مطلوب و حضور به موقع در مدرسه ارتباط

1 .Ito

دارد. ونتزل^۱ و همکاران (۲۰۱۰) به این نتیجه رسیدند که حس تعلق به مدرسه همبستگی مثبتی با انگیزش تحصیلی و موفقیت تحصیلی دارد.

لاد و دینلا^۲ (۲۰۰۹) با مطالعه بر روی ۳۸۳ دانش‌آموز از سن ۵ الی ۱۳ سالگی، به این نتیجه رسیدند که احساس تعلق در سنین پایین، پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی آنان در سالهای بالاتر است. بوند و همکاران^۳ (۲۰۰۷) در پژوهش خود نتیجه گرفتند که تعلق به مدرسه به‌عنوان یک فاکتور حمایتی در جهت برونداده‌های مثبت آموزشی و کم شدن رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان می‌باشد.

موریسون و همکاران (۲۰۰۳) بیان داشتند که برخورداری از حس تعلق به مدرسه باعث بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. ایسون و هلن (۲۰۰۱) با مطالعه بر روی ۲۳۳ دانش‌آموز با هدف بررسی تاثیر محیط کلاس بر روی تغییر در پیشرفت تحصیلی و مشارکت در کلاس، به این نتیجه دست یافتند که فاکتورهای کلاسی از قبیل درک دانش‌آموز از حمایت معلم، تعامل با دانش‌آموزان، مشارکت کلاسی، هدف مشترک باعث افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان خواهد شد.

روش تحقیق

پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه دوم شهر شیروان در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ می‌باشد که بر اساس اطلاعات اداره آموزش و پرورش، ۲۷۸۱ نفر می‌باشد. با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر اساس جدول مورگان و کرجسی ۳۳۸ دانش‌آموز انتخاب شدند. از پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد.

۱- پرسشنامه فرهنگ مدرسه (الساندرو و ساد، ۱۹۹۷): این مقیاس از ۲۵ گویه تشکیل شده است و چهار بعد روابط دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان و معلمان، انتظارات هنجاری و فرصت‌های آموزشی را می‌سنجد. قلاوندی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود ضریب پایایی این مقیاس را

1. Wentzel

2. Ladd & Dinella

3 Bond et al

به ترتیب برای روابط دانش‌آموزان، ۰/۷۸ روابط دانش‌آموزان و معلمان ۰/۸۳، انتظارات هنجاری ۰/۸۴ و فرصت‌های آموزشی ۰/۸۶ گزارش نموده‌اند.

در تحقیق حاضر نیز، ضریب آلفا برای بعد روابط دانش‌آموزان ۰/۷۵، روابط دانش‌آموزان و معلمان ۰/۸۴، انتظارات هنجاری ۰/۸۷ و فرصت‌های آموزشی ۰/۸۲ به دست آمد.

۲- پرسشنامه احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه (بری، بتی، وات، ۲۰۰۴): پرسشنامه دارای ۶ خرده‌مقیاس شامل احساس تعلق به همسالان، حمایت معلم، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه، مشارکت در اجتماع، ارتباط فرد با مدرسه و مشارکت علمی می‌باشد.

ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ و برای مؤلفه‌های احساس تعلق به همسالان ۰/۷۳، حمایت معلم ۰/۸۹، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه ۰/۷۵، مشارکت کردن در جامعه ۰/۸۴، تعلق فرد با مدرسه ۰/۶۹ و مشارکت علمی ۰/۷۸ گزارش شده است.

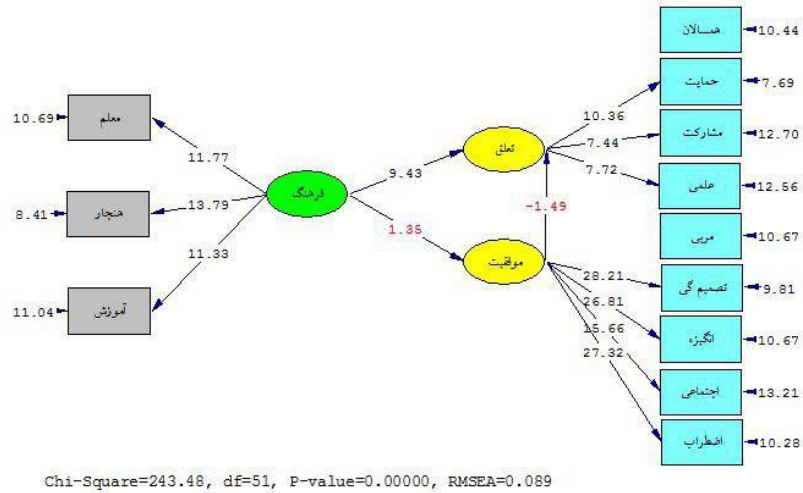
۳- پرسشنامه موفقیت تحصیلی (ولز، ۲۰۱۰): دارای ۳۹ ماده و ۱۰ مؤلفه مهارت‌های آکادمیک عمومی؛ کارآمدی مری؛ تصمیم‌گیری شغلی؛ انگیزه خارجی برای آینده؛ اعتماد؛ تطابق شخصی؛ خود-تنظیمی؛ اجتماعی شدن؛ انگیزه درونی یا علاقه‌مندی؛ فقدان اضطراب.

ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۸ به دست آمد. کلیه پرسشنامه‌ها بر اساس نظر متخصصان و اساتید گروه علوم تربیتی دارای روای صوری و محتوایی می‌باشند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 21 و لیزرل ۸/۸ استفاده شد.

یافته‌ها

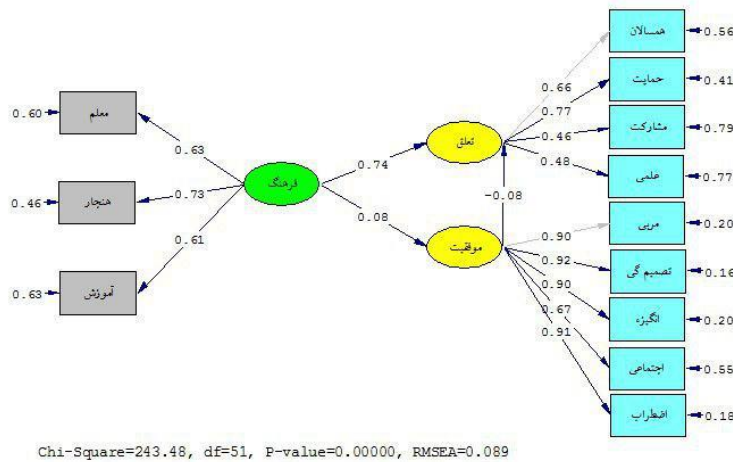
جهت بررسی سوال اصلی تحقیق از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد که نتایج آن در شکل های ۱ و ۲ قابل مشاهده است.

شکل شماره ۱، معناداری ضرایب و پارامترهای به دست آمده مدل ساختاری فرهنگ مدرسه، احساس تعلق به مدرسه و موفقیت تحصیلی را نشان می‌دهد. ضرایب به دست آمده زمانی معنادار می‌باشند که مقدار آزمون معناداری آنها از عدد ۱/۹۶ بزرگتر و از ۱/۹۶- کوچکتر باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود ضرایب معناداری بین متغیرهای فرهنگ مدرسه و تعلق به مدرسه معنادار می‌باشند. متغیر موفقیت تحصیلی در نقش میانجی بین دو متغیر فرهنگ مدرسه و تعلق به مدرسه معنادار نیست.

شکل ۱. مدل پژوهش در حالت معناداری

بر طبق شکل شماره ۲ فرهنگ مدرسه بر تعلق به مدرسه و فرهنگ مدرسه بر موفقیت تحصیلی تاثیر معناداری دارد.

شکل ۲. مدل پژوهش در حالت ضرایب استاندارد

جدول ۱. بررسی برازش مدل

ردیف	معیارهای برازش مدل	شاخص	بعد	حد مطلوب	نتیجه
۱	ریشه میانگین مجذورات تقریب	RMSEA	۰/۰۸۴	کمتر از ۰/۰۸	مطلوب
۲	شاخص برازش هنجار شده	NFI	۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	نسبتاً مطلوب
۳	شاخص نرم برازندگی	NNFI	۰/۹۵	نزدیک ۱	مطلوب
۴	شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰/۹۴	بیشتر از ۰/۹۰	مطلوب
۵	شاخص برازش نسبی	RFI	۰/۹۱	بیشتر از ۰/۹۰	نسبتاً مطلوب
۶	شاخص برازش اضافی	IFI	۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	مطلوب
۷	شاخص برازندگی	GFI	۰/۹۱	بیشتر از ۰/۹۰	مطلوب
۸	برازندگی تعدیل یافته	AGFI	۰/۹۴	بیشتر از ۰/۹۰	مطلوب

بر اساس جدول شماره ۱ برای تعیین برازندگی مدل پژوهش به کمک تحلیل عاملی تأییدی شاخص های برازندگی مختلفی در نظر گرفته شد. به طور کلی هر یک از شاخص های به دست آمده برای مدل به تنهایی دلیل برازندگی مدل آن نیست، بلکه این شاخص ها را باید با هم تفسیر کرد. مقادیر مهم ترین این شاخص ها، در جدول آورده شده اند. تمامی این شاخص ها حاکی از تناسب مدل با داده های مشاهده شده می باشد.

بحث و نتیجه گیری

احساس تعلق به مدرسه اشاره به جزئی از کل بودن در مدرسه و احساس مسئولیت در مدرسه دارد (رو و همکاران، ۲۰۰۷). برخورداری از احساس تعلق به مدرسه علاوه بر ایجاد محیطی سالم، جهت کسب شخصیت مستقل و اجتماعی شدن، دارای اثرات مثبتی است (حکیم زاده و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۳). بر اساس نظرات پژوهشگرانی مانند موریسون و همکاران (۲۰۰۳) و گودنو (۱۹۹۳) دانش آموزی که احساس تعلق به مدرسه دارد، خود را در فعالیتهای مدرسه سهیم و متعهد می داند و همین امر باعث افزایش انگیزه ی پیشرفت دانش آموزان در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر مدرسه می شود. احساس تعلق به مدرسه تحت تاثیر مولفه های مختلفی می باشد که در پژوهش حاضر به بررسی رابطه فرهنگ مدرسه با احساس تعلق به مدرسه با نقش میانجی موفقیت تحصیلی در دانش آموزان پرداخته شد. نتایج حاصل نشان داد که فرهنگ مدرسه با احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه رابطه معناداری دارند. یافته های تحقیق حاضر با نتایج پژوهش های (احمدی و همکاران، ۱۳۹۷؛ میرزمانی بافقی، ۱۳۹۵؛ امانی ساری بگلو و همکاران، ۱۳۹۳؛ هاشمی نصرت آباد، ۱۳۹۳؛ روئینی ثانی، ۱۳۹۲؛ ایتو، ۲۰۱۱؛ و نتزل و همکاران، ۲۰۱۰؛ موریسون و همکاران، ۲۰۰۳؛ الیسون و هلن، ۲۰۰۱) همسو می باشد. این

پژوهشها نشان دادند که تعلق به مدرسه به‌عنوان یک مولفه تاثیر گذار در برونداد های مثبت آموزشی مانند پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می‌باشد.

وجود همبستگی میان فرهنگ مدرسه با احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه بیانگر این موضوع است که هر چه فرهنگ مدرسه بهبود یابد احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه نیز افزایش خواهد یافت و به هر میزانی فرهنگ مدرسه ضعیف باشد احساس تعلق دانش آموزان به مدرسه نیز کاهش می‌یابد. در واقع به نظر می‌رسد که هر چه روابط دانش آموزان با یکدیگر و روابط دانش آموزان و معلمان بهبود یابد در نتیجه باعث می‌شود دانش آموزان احساس وابستگی و تعلق بیشتری با سیستم آموزشی ایجاد کنند باعث موفقیت تحصیلی دانش آموزان می‌شود. بر این اساس می‌توان به معلمان و اولیای مدرسه توصیه نمود از طریق استفاده از روشهای یاددهی- یادگیری تعاملی و قدردانی از پیشرفت دانش آموز موجب شوند دانش آموزان روابط مثبت با آنها ایجاد کنند و نسبت به شناخت دانش آموزان، حاکم کردن جو انصاف و احترام متقابل در کلاس درس موجب بهبود فرهنگ مثبت گردند.

همانطور که نتایج آماری نشان داد، فرهنگ مدرسه بر تعلق به مدرسه و فرهنگ مدرسه بر موفقیت تحصیلی تاثیر معناداری دارد اما نقش میانجی متغیر موفقیت تحصیلی معنادار نبود. دلیل این امر را می‌توان در پژوهش های دیگری مورد بررسی قرار داد اما شاید بتوان ادعا کرد که موفقیت تحصیلی دانش آموزان تنها تحت تاثیر فرهنگ مدرسه نمی‌باشد و متغیرهای اجتماعی، نحوه تدریس معلمان، بهره هوشی، نوع روابط با همسالان و والدین نیز در این امر تاثیر دارد؛ چرا که مطابق با نظریه خودتعیین گری، بافت اجتماعی (کلاس درس یا مدرسه) بر برآورده شدن نیازهای روانشناختی اساسی تأثیر می‌گذارد (پلتیر و شارپ^۱، ۲۰۰۹).

با عنایت به یافته‌های پژوهش می‌توان ادعا کرد که در محیط مدرسه وقتی فرهنگ مدرسه برای دانش آموزان نهادینه شود فلذا نسبت به محیط مدرسه احساس تعلق داشته باشد، در نتیجه در امورات مدرسه مشارکت بیشتری داشته، قوانین مدرسه با نظر دانش آموزان تدوین شده و دلیل وجود این قوانین برای آنان تبیین می‌شود، روابط بین معلمان و دانش آموزان همراه با احترام متقابل بوده و کوچک‌ترین عملکرد مثبت دانش آموزان مورد تشویق قرار گیرد، در نتیجه محیط

مدرسه برای دانش آموزان لذت بخش شده و آنان احساس خودمختاری، شایستگی و داشتن روابط صمیمانه با دیگران می کنند و در نهایت باعث کسب موفقیت بیشتری در مدرسه خواهد شد. نتایج این تحقیق نشان دادند که فرهنگ مدرسه بر حس تعلق به مدرسه اثر مستقیم و مثبت و بر پیشرفت تحصیلی اثر مثبت غیرمستقیم دارد. بنابر این، به معلمان توصیه می شود از طریق استفاده از تکنیکهای گوش دادن فعال، روشهای یاددهی - یادگیری تعاملی و قدردانی از پیشرفت دانش آموز موجب شوند دانش آموزان روابط مثبت با آنها ایجاد کنند چرا که نتایج تحقیقات حاکی از این است که روابط معلمان و دانش آموزان بر حس تعلق به مدرسه اثر مستقیم دارد. همچنین به معلمان و مدیران توصیه می شود که با حاکم شدن جو مملو از احترام، انصاف و همکاری بین معلمان با دانش آموزان، دانش آموزان با معلمان و دانش آموزان با دانش آموزان حس تعلق به مدرسه را افزایش دهند تا به این وسیله پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نیز بالا رود. بعلاوه معلمان و مسئولان مدارس می توانند با برگزاری فعالیتهای فوق برنامه، تمرینهای یادگیری تیمی، یادگیری مشارکتی و گروهی، به بهبود روابط دانش آموزان و ارتقای فرهنگ مدرسه و افزایش حص تعلق به مدرسه کمک کنند.

منابع

- آذرنیاد، آرش؛ شریفی، گشاو؛ مدنی، مهتاب و خانبانی، مهدی. (۱۳۹۴). **رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه: نقش واسطه ای جهت گیری آینده**، کنگره سراسری روان شناسی کودک و نوجوان، تهران
- ابوالقاسمی نجف آبادی، مهدی؛ رستمی، ام کلثوم و شیخی فینی، علی اکبر. (۱۳۹۳). تاثیر روش تدریس مشارکتی جیگ ساو بر احساس تعلق به مدرسه در بین دانش آموزان دبیرستانی نجف آباد، **فصلنامه برنامه درسی**، ۲۳-۳۵، (۴)۱
- احمدی، سهیلا؛ حسینی، محمد و موسوی، میرنجف. (۱۳۹۷). **رابطه جو اخلاقی مدرسه با حس تعلق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان**، **فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری**، ۱۳(۴)، ۱۲۵-۱۳۲
- امانی ساری بگلو، جواد؛ جهادی، نویده؛ هاشمی نصرت آباد، تورج و واحدی، شهرام. (۱۳۹۳). فرهنگ مدرسه و عملکرد تحصیلی: نقش واسطه ای برآورده شدن نیازهای روان شناختی اساسی، **پژوهشهای کاربردی در روانشناسی تربیتی**، ۱(۲)، ۱۱-۲۲.
- امیدی کرکائی، مهسا و عصاره، علیرضا. (۱۳۹۶). مدل یابی تاثیر سبکهای هویت بر احساس تعلق به مدرسه با میانجیگری خودپنداره تحصیلی در دانش آموزان دختر، **فصلنامه خانواده و پژوهش**، ۱۴(۳۷)، ۱۱۹-۱۳۶

اورنجن، اعظم و شاطریان محمدی، فاطمه. (۱۳۹۴). رابطه بین احساس تعلق به مدرسه با درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی، کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران

حکیم زاده، رضوان؛ درانی، کمال؛ ابوالقاسمی، مهدی و نجاتی، فرهاد. (۱۳۹۳). بررسی رابطه احساس تعلق به مدرسه با انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان، **مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز**، ۱(۱)، ۱۶۶-۱۵۱.

روئینی ثانی، فرزانه. (۱۳۹۲). **رابطه ی فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان: نقش تعدیل**

کننده اندازه مدرسه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت، دانشگاه سمنان

شریفی، فائزه؛ مرزیه، افسانه و جناآبادی، حسین. (۱۳۹۶). رابطه اهداف پیشرفت با احساس تعلق به مدرسه و نشاط

ذهنی دانش‌آموزان، **فصلنامه روانشناسی مدرسه**، ۶(۴)، ۱۱۹-۹۹

عارفی، مژگان؛ رحمانی، جهانبخش و صفایی، سهیلا. (۱۳۸۹). رابطه عناصر و ابعاد فرهنگ مدرسه با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان راهنمایی شهرستان مبارکه، **فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی**، ۱(۲۷)،

۱۱۶-۱۰۱

مکیان، راضیه و کلاتر کوشه، سیدمحمد. (۱۳۹۴). ویژگی‌های احساس روانسنجی پرسشنامه احساس تعلق به

مدرسه و ارتباط آن با فرسودگی تحصیلی و انگیزش پیشرفت در میان دانش‌آموزان شهر تهران، **فصلنامه**

اندازه گیری تربیتی، ۵(۲)، ۱۲۰-۱۲۹.

میرزمانی بافقی، سیدمحمد؛ فقیه آرام، بتول و خلیلی، رضا. (۱۳۹۵). **تحلیل تاثیر مولفه‌های فرهنگ سازمانی**

مدرسه بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، دومین همایش بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و توسعه، تهران

قلاوندی، حسن؛ امانی ساری بگلو، جواد؛ اکبری سوره، پروا و غلامی، محمدتقی. (۱۳۹۲). فرهنگ مدرسه و از

خودبیگانگی تحصیلی: نقش واسطه نیازهای روانشناختی اساسی، **راهبرد فرهنگ**، ۶(۲۴)، ۹۹-۱۱۶.

هاشمی نصرت‌آباد، تورج؛ واحدی، شهرام و امانی ساری بگلو، جواد. (۱۳۹۳). فرهنگ مدرسه، نیازهای

روان‌شناختی اساسی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان: آزمون یک الگوی علی، **پژوهش در یادگیری**

آموزشگاهی و مجازی، ۲(۶)، ۷۱-۸۰.

Alessandro, A., Sath, D. (1997). The dimensions and measurement of school culture: Understanding school culture as the basis for school reform, **International Journal of Educational Research**, 27, 553-569.

Allison, M. R, Helen, P. (2001). The Classroom Social Environment and Changes in Adolescents' Motivation and Engagement During Middle School, **American Educational Research Journal**, 38(2), 437-460

Brew, c., Beaty, brenda., Watt, A. (2004). **Measuring student sense of connectedness with school**, Australian Association for Research in Education Annual Conference, Melbourne

Blum, R.W. (2005). A case for school connectedness, **Educational Leadership**; 62(7):16- 20.

- Bond, L., Butler, H., Thomas, L., Carlin, J., Glover, S., Bowes, G., & Patton, G. (2007). Social and School Connectedness in Early Secondary School as Predictors of Late Teenage Substance Use, Mental Health, and Academic Outcomes, **Journal of Adolescent Health**, 40(4), 10-18.
- Chapman, R. L., Buckley, L., Sheehan, M. C., Shochet, I. M., Romaniuk, M. (2011). The impact of school connectedness on violent behavior, transport risk-taking behavior and associated injuries in adolescence, **Journal of School Psychology**, 49(4), 399-410.
- Field, S., Kuczera, M., Pont, B. (2007). **No more failures: Ten steps to equity in education**, OECD.
- Faubert, B. (2012). A Literature Review of School Practices to Overcome School Failure, **OECD Education Working Papers**, No 68, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k9flcwww9tk-en>
- Goodenow, C. (1993). Classroom Belonging among Early Adolescent Students: Relationships to Motivation and Achievement, **the Journal of Early Adolescence**, 13(1), 4-20
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). **Culture and organization: Software of the mind**. (3ed). New York: McGraw-Hill.
- Ito, A. (2011). Enhancing School Connectedness in Japan: The Role of Homeroom Teachers in Establishing a Positive Classroom Climate, **Asian Journal of Counselling**, 18(1), 41-62.
- Ladd, G., Dinella, L. M. (2009). Continuity and Change in Early School Engagement: Predictive of Children's Achievement Trajectories from First to Eighth Grade?. **Journal of educational psychology**, 101 (1), 190-206
- Lam, Un Fong., Chen, Wei-Wen., Zhang, Jingqi., Liang, Ting. (2015). It feels good to learn where I belong: School belonging, academic emotions, and academic achievement in adolescents, **School psychology international journal**, 36(4), 393-409
- McNealy, c., Nonnemaker, j., Blum, R. (2002). Promoting school connectedness: evidence from the national longitudinal study of adolescent health, **journal of school health**, 72(4), 138-146
- Morrison, Gale. M., Cosden, Merith. A., O'Farrell, Stacy. L., Campos, Emily. (2003). Changes in Latino Students' Perceptions of School Belonging Over Time: Impact of Language Proficiency, Self-Perceptions and Teacher Evaluations, **Contemporary School Psychology**, 8(1), 87-98
- Reeve, J.M. (2009). **Understanding motivation and emotion** (5ed.). New York: Wiley.
- Roffey, S. (2011). Enhancing connectedness in Australian children and young people, **Asian Journal of Counselling**, 18(1), 1-25.
- Roeser, R.W., Midgley, C., Urdan, T.C. (1996). Perceptions of the psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging, **Journal of Educational Psychology**, 88(3), 408-422.

- Rowe, Fiona., Stewart, Donald., Patterson, Carla. (2007). Promoting school Connectedness through whole school approaches, **Health Education**, 107 (6), 524-542.
- Sadeghi, K., Amani, J., & Mahmudi, H. (2013). A Structural Model of the Impact of Organizational Culture on Job Satisfaction among Secondary School Teachers, **The Asia-Pacific Education Researcher**, 22(4), 678-700.
- Slaten, Christopher., Ferguson, Jonathan., Allen, Kelly-Ann., Brodrick, Dianne-Vella., Waters, Lea. (2016). School Belonging: A Review of the History, Current Trends, and Future Directions, **the Educational and Developmental Psychologist**, 33(1), 1-15
- Ugurlu, C. T. (2009). The significance of school culture in elementary schools in terms of organizational development, **Social and Behavioral Sciences**, 1(1), 1003-1007.
- Vaz, S., Falkmer, M., Ciccarelli, M., Passmore, A., Parsons, R., Black, M., Cuomo, B., Tan, T., Falkmer, T. (2015). Belongingness in early secondary school: Key factors that primary and secondary schools need to consider. **PLoS ONE**; 10(9).
- Waters, S., Cross, D., Runions, K. (2009). Social and ecological structures supporting adolescent connectedness to school: A theoretical model, **Journal of School Health**, 79(11), 516–524.
- Wentzel, Kathryn. R., Barry, Carolyn. McNamara., Caldwell, Kathryn. A. (2004). Friendships in Middle School: Influences on Motivation and School Adjustment, **Journal of Educational Psychology**, 96(2), 195-203
- Yuen, M. Lau, P. S. Lee, Q. A. Gysbers, N. C. Chan, R. M. Fong, R. W. et al. (2012). Factors influencing school connectedness: Chinese adolescents' perspectives, **Asia Pacific Education Review**, 13(1), 55-63.